

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83903,Waksmundzki-Andrzej.html>
2023-12-04, 08:27

Waksmundzki Andrzej

WAKSMUNDZKI Andrzej (3 X 1910, Waksmund k. Nowego Targu – 7 XII 1998, Lublin), fizykochemik. Syn Józefa, rolnika, i Pauliny z domu Srał.

Uczęszczał do gimnazjum im. S. Goszczyńskiego w Nowym Targu, które ukończył w 1930, a następnie został przyjęty do Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. W 1931 zrezygnował z kariery wojskowej i podjął studia chemiczne na UJ. W 1935, pod kierunkiem B. Kamieńskiego, uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie chemii i został asystentem na tym wydziale, w Katedrze Chemii Fizycznej i Elektrochemii. Pracę doktorską *Wpływ pH na zmiany potencjału i napięcia powierzchniowego roztworów organicznych zasad* obronił pod kierunkiem Kamieńskiego w 1939.

Po wybuchu II wojny światowej W. przeniósł się do Ostrowska i podjął pracę jako nauczyciel w Szkole Handlowej w Nowym Targu. Działał w ruchu oporu, najpierw w ZWZ, a następnie w Ruchu Oporu Chłopów, gdzie był komendantem powiatowym. W. był organizatorem odcinka trasy przerzutowej AK do Budapesztu (Nowy Targ–Łapsze) oraz kierownikiem punktu przerzutowego „Karczma”, który mieścił się w jego domu w Ostrowsku. Po aresztowaniu w 1942 został wywieziony do Oświęcimia, a następnie przebywał w obozach w Gross-Rosen, Dyhernfurth oraz Mauthausen.

Po uwolnieniu przez Amerykanów w 1945 W. powrócił do pracy w Katedrze Chemii Fizycznej i Elektrochemii w Krakowie. W tymże roku przeniósł się do Lublina, gdzie stworzył od podstaw Katedrę Chemii Fizycznej na wydziale przyrodniczym UMCS, a później także Katedrę Chemii Nieorganicznej i Analitycznej na wydziale farmaceutycznym tamtejszej Akad. Medycznej. W. habilitował się na tej uczelni w 1949 na podstawie rozprawy *Właściwości filmów*

adsorpcyjnych chinoliny i jej metylo pochodnych na powierzchni ich wodnych roztworów. W 1950 został profesorem nadzwyczajnym, a w 1960 zwyczajnym. Od 1980 pracował na tej uczelni jako profesor emerytowany.

W. przez 35 lat kierował Katedrą Chemii Fizycznej UMCS w Lublinie i przez 18 lat Katedrą Chemii Nieorganicznej i Analitycznej Akad. Medycznej w tym mieście. W 1957–61 kierował także Katedrą Chemii Ogólnej na wydziale lekarskim Akad. Medycznej. Zorganizował też Pracownię Technologii Światłowodów i kierował nią w 1980–83. W 1978–80 był przewodniczącym Komisji Chromatograficznej PAN. Jest uważany za twórcę polskiej szkoły chromatograficznej. W. był autorem lub współautorem 337 prac badawczych.

Jego działalność badawcza dotyczyła głównie fizykochemii granic fazowych: chromatografii, adsorpcji i preparatyki adsorbentów, właściwości elektrochemicznych, fizykochemii wzbogacania minerałów i rozdzielania mieszanin oraz technologii wytwarzania światłowodów. W zakresie chromatografii i adsorpcji do jego najważniejszych osiągnięć należały: wyznaczenie optymalnych warunków ekstrakcji słabych kwasów i zasad organicznych na skalę przemysłową, opracowanie teoretycznych podstaw adsorpcji z roztworów wieloskładnikowych, określenie warunków rozdziału chromatograficznego alkaloidów w różnych roślinach, opracowanie metod wyznaczenia niejednorodności energetycznej adsorbentów metodą chromatografii gazowej, opracowanie i wdrożenie do produkcji wypełnień do kolumn chromatograficznych ze związanymi fazami stacjonarnymi o różnej polarności, opracowanie preparatyki adsorbentów węglowych oraz organicznych polimerów porowatych, a także opracowanie preparatyki szklanych i kwarcowych kolumn kapilarnych do chromatografii gazowej.

Badania w dziedzinie fizykochemii wzbogacania minerałów doprowadziły do określenia optymalnych warunków wzbogacania annopolskich fosforytów, opracowania metod i konstrukcji aparatów do pomiarów: sił adhezji pęcherzyka powietrza do ziarna mineralnego, czasu indukcji oraz sił adhezji między ziarnami mineralnymi poprzez fazę ciekłą. Jego zasługą było też opracowanie emulsyjnej flotacji siarki i

węgla, wykorzystanie pomiarów potencjału elektrokinetycznego i kątów zwilżania do wyznaczenia swobodnej energii powierzchniowej i międzyfazowej, a także określenie termodynamicznych warunków: mineralizacji pęcherzyków powietrza i wzbogacania węgla niskoenergetycznych.

W ostatnich latach działalności badawczej W. pracował nad technologią wytwarzania światłowodów dla telekomunikacji, do przenoszenia promieniowania laserowego o wysokiej energii oraz wykorzystywanych w czujnikach. W 1979 wytworzony w jego pracowni kabel światłowodowy o długości 2,5 km połączył dwie centrale telefoniczne w Lublinie, co w owym czasie stanowiło spektakularne przedsięwzięcie.

W małżeństwie z Antoniną z domu Greczek miał córkę, Monikę (zameżną Hajnos), która została profesorem chemii.

W. został odznaczony m. in. Krzyżami: Kawalerskim, Oficerskim i Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami AK, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Oświęcimskim. Trzykrotnie otrzymał godność doktora honoris causa: UMCS w Lublinie (1985), Akad. Medycznej w Lublinie (1987) i Politechniki Łódzkiej (1989).

W 2001 Komisja Analizy Chromatograficznej i Komisja Analizy Powietrza i Gazów Komitetu Chemii Analitycznej PAN ufundowały medal i nagrodę jego imienia, które są przyznawane corocznie za wybitne osiągnięcia naukowe.

Gmach tzw. Dużej Chemii UMCS otrzymał w 1999 nazwę Collegium Chemicum im. A. Waksmundzkiego. W 2003 na placu M. Skłodowskiej-Curie, przed budynkiem wydziału chemii zostało odsłonięte brązowe popiersie W., dłuta J. Słomianowskiej. Granit, z którego został wykonany cokół, pochodzący z kamieniołomu w Gross-Rosen, w którym W. pracował jako więzień tamtejszego obozu, zakupił M. Mołdawa, jego były obozowy towarzysz.

Andrzej Waksmundzki, [w:] M. Dąbkowska: Chemicy sami o sobie w 1957 roku, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów

Nauki” 2011, nr 1; E. Chibowski, B. Jańczuk, W. Wójcik:
Andrzej Waksmundzki (1910–1998), „Polska Akademia Nauk
Oddział w Lublinie. Biuletyn Informacyjny” 2002, nr 7; W.
Klusek: *Twarde życie profesora*, „Kurier Lubelski” 17.09.2003.

Marcin Dolecki

[Poprzedni](#)
[Następny](#)